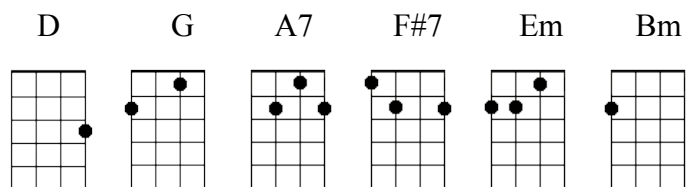

Ackordtabell

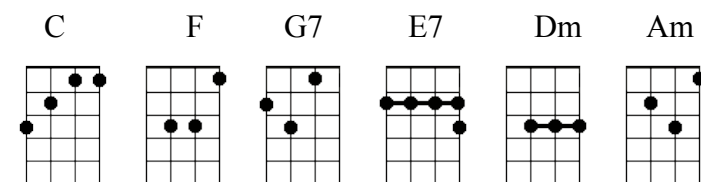
Jag har hämtat bilderna på ackorden från ukuleleklubbens hemsida. Det kan du också göra om du vill komplettera någon ny visa, hämtad från internet, med ackord. Listan är inte alls komplett men på sidan 2 i detta häfte finns tips om var du kan hitta fler ackord.

Om du vill spela en enkel låt som går i tonarterna D-dur eller B-moll så räcker det ofta med följande ackord:

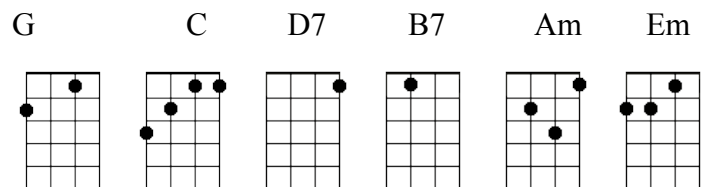

Detta är alltså D-dur och B-moll.

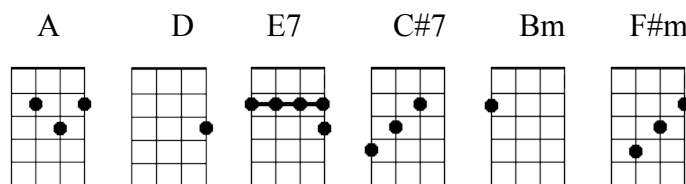
Några andra tonarter är också bra för ukulele:

Lite svårare? Det här är C-dur och A-moll.

I tonarterna G-dur/E-moll kommer flera ackord igen.

Likasa i A-dur som hänger ihop med F#-moll

Liten

Ukulele-brux

En bruksanvisning för dig som just har skaffat en ukulele. Den beskriver stämning, justering av nya ukulele och visar ackorden till några enkla låtar.

Gunnar Farm 2008-05-02

Hej Ukulelevän!

Detta lilla häfte är en introduktion till ukulelen, som jag hoppas ska bli till glädje för dig. Häftet är tunt och jag vill bara hjälpa dig en bit på vägen. Min förhoppning är att du ska kunna lära dig att stämma ucken och ta några ackord. Lite justeringstips finns också med.

Här finns bara ut texten till några få sånger och de ackord som ska spelas. Noter till sångerna finns ju i så många utmärkta visböcker. Leta reda på några som du gillar att sjunga och öva på att kompa dem.

När du upptäcker hur enkelt det är att ackompanjera enkla låtar vill du säkert gå vidare. Thomas Allander har skrivit två bra läroböcker om ukulelespel. Dom innehåller fullständiga ackordtabeller, många tips och roliga låtar, med ukuleleackompanjemang inskrivet vid varje sång. Den ena heter Ukuleleskola. ”Stora ukuleleskolan” ger ytterligare tips, fler låtar och en CD-skiva till hjälp. Thomas’ nät-sida: www.ukulelemannen.se

En annan lärobok är skriven av Peter Almqvist och heter ”Husets ukuleleskola”. Den är inte lika omfattande men innehåller lite introduktion och ett antal traditionella låtar med ukulelekomp. Eva Olivia Samuelson har skrivit ”Ukulela”, en lärobok främst tänkt för barn. Den innehåller många roliga låtar för alla med barnasinn i behåll. Under 2008 har det kommit ytterligare en bra kursbok: ”Spela ukulele 1” av Jan Utbult, Pia Åhlund och Nimrod de Broen. Den lär ut ukulelespel från grunden och har både CD för låtarna och en DVD-kurs med.

Internet är en bra källa om du vill komma vidare. www.chordie.com har massor av sångtexter med ackord. Ukuleleklubben i Göteborg har en bra nätsida med adressen: www.ukulele.nu

En kul sida för ukulele kallas Chordfinder. Den hittar du oftast på: www.sheep-entertainment.nl/ukulele/index.html Där finns alla tänkbara ackord så att man kan se hur de ska tas och höra hur de låter. Några olika varianter för att stämma ucken och till och med en liten kareoke-maskin finns med! www.jam.se är ett givet ställe för oss uckelister. Där finns förutom en massa instrument också tips om ukulele-låtar och en del andra nyheter. En annan kanal att hitta ukulele är hos Stefans Ukulele: www.stefansukulele.com

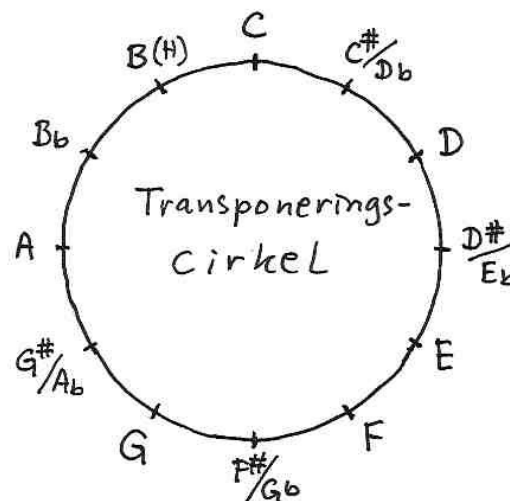
Transponering och lite till

Många gånger kan man tycka att sångerna i sångböcker är tonsatta i en tonart som inte passar så bra att sjunga i. Då kan det vara bra att kunna transponera till en annan tonart. Samma sak gäller om de är satta i en tonart som är krånglig på ukulelen. De enkla ucke-tonarterna har jag tagit med i den lilla ackordtabellen på sista sidan.

Här intill har jag ritat ett litet hjälpmedel för transponering.

Vilken tonart en sång är skriven i brukar framgå av det sista ackordet. Då kommer sången ”hem” till grundackordet.

Om vi som exempel hittar en sång som är skriven i F så är den ofta lite för hög för allsång. Dessutom är tonarten F inte så enkel på ukulele.

Om vi sänker hela sången tre halva tonsteg så hamnar vi på tonarten D, den perfekta ucke-tonarten! Vi ska för att transponera sången ändra alla de skrivna ackorden tre halvtoner nedåt. I cirkeln här ovan betyder det tre steg moturs. F-ackordet blir alltså D. Om det står B♭ så skriver du G i stället. C7 blir A7, Dm blir Bm och så vidare.

Som övning kan du transponera ”Igelkottaskinnet” på sidan 8 till D-dur, så blir den lättare att spela.

När du ska lära dig spela kan det vara en bra övning att bara byta mellan de ackord som hör till en viss tonart. På sista sidan hittar du några bra ukuleletonarter. Prova med att byta fram och tillbaka eller runt, runt mellan några av ackorden på en av raderna där.

Måltidssång (Fredmans sång nr 21)

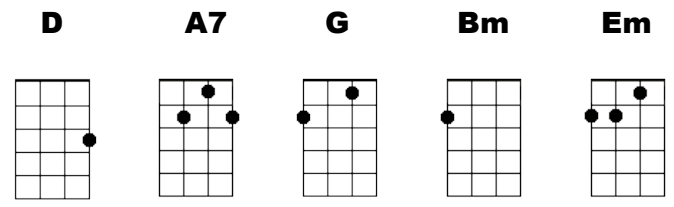
C.M. Bellman, Examen i denna ukulelekurs. Fem ackord!

D **A7**
Så lunka vi så småningom från Bacchi buller och tumult,
D **D** **A7** **D**
där döden ropar: Granne kom, ditt timglas är nu fullt.
D **A7**
Du gubbe fäll din krycka ner, och du, du yngling lyd min lag, den
D **D** **A7** **D**
skönsta nymf som åt dig ler inunder armen tag.

Ref:
A7 **D** **A7** **D**
Tycker du att graven är för djup, nåväl an, så ta dig då en sup,
G **D** **A7** **Bm** **Em** **A7** **D**
tag dig sen dito en, dito två, dito tre, så dör du nöjdare.

D **A7**
Du vid din remmare och press, rödbrusig och med hatt på sned,
D **D** **A7** **D**
snart skrider fram din likprocess i några svarta led;
D **A7**
och du som pratar där så stort, med band och stjärnor på din rock,
D **D** **A7** **D**
ren snickarn kistan färdig gjort, och hyvlar på dess lock.

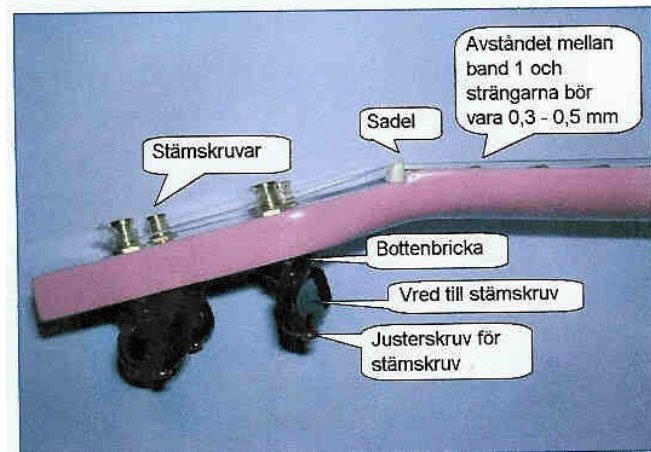
Refräng igen och kanske fler verser. Det finns minst sex till.

Att justera sin nya ukulele

Kanske har du just köpt en enkel ukulele och fått detta häfte på köpet. Mahalo t ex, är en kinesisk ukulele som stämmer bra och som låter ganska hyfsat. Naturligtvis finns det många andra fabrikat som du kan köpa när du vill skaffa ett finare instrument. En del av följande tips gäller även dessa.

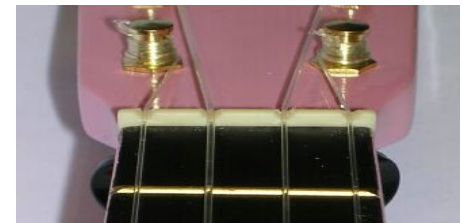
Bilden här intill visar övre delen av halsen, där justeringarna ska göras.

Stämskruvarna på en ukulele är oftast mycket enkla: En metallpinne genom träet med ett vred på baksidan. För att stämskruven ska gå lagom trögt måste man justera friktionen med hjälp av justerskruven som sitter i toppen på vredet. Dra åt den hårdare om stämningen vill släppa.

På senare tid är både Mahalo och en del andra ukulele försedda med utväxlad mekanism. Den är enklare att finstämna med och man riskerar inte att stämningen släpper lika lätt.

Ofta är hacken i sadeln lite för små så att avståndet mellan de lösa strängarna och band 1 är för stort. Då kan man fila hacken lite djupare med en trekantfil, som denna bild visar. När man är klar ska avståndet mellan strängarna och band 1 vara ungefär 0,4 mm. Du kan prova med ett bladmått eller en bit tunn plåt.

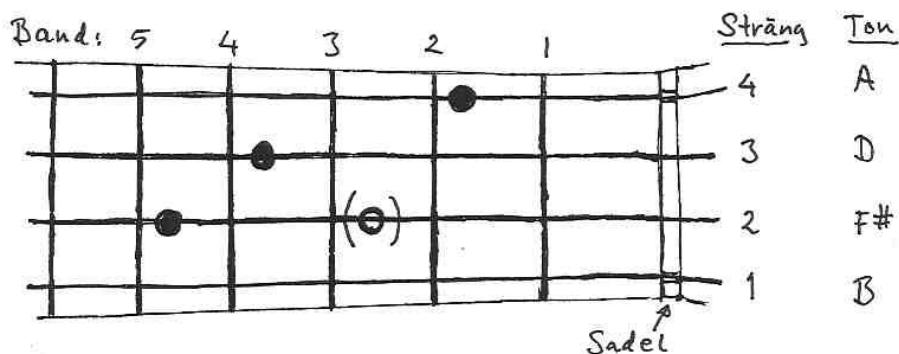
Att stämma ukulelen

Om du har hittat internetsidan "Chordfinder" kan du använda den som hjälp för att stämma din ukulele. Ett piano går också bra. Kom bara ihåg att sträng 3 ska ha den lägsta tonen. Mellan sträng 4 och 1 skiljer det bara ett helt tonsteg. En kromatisk stämapparat är mycket användbar även till ukulele, men det kanske är överkurs.

Om du vill stämma din ukulele utan avancerade hjälpmedel kan du ta hjälp av följande beskrivning. Utgå från den lösa 4:e strängen. Den ska stämmas till A med hjälp av en stämgaffel. Om du inte har en sådan kan du använda kopplingstonen i en telefon. Den brukar vara ganska nära A. Vrid på stämskruven som hör till sträng 4 tills tonerna stämmer överens.

Tryck sedan på sträng 4 vid band 2 och justera den 1:a strängens ton tills den stämmer med 4:e strängen. Därefter kan du stämma sträng 2 genom att trycka på den strängen vid band 5 och justera den så att den stämmer med lös sträng 1. Sträng 3 stäms genom att trycka på den vid band 4 och jämföra med lös sträng 2. När allt är klart kan man kontrollera att lös sträng 4 låter likadant som sträng 2 när du trycker på den vid band 3.

Det blev många olika strängar och band att hålla reda på. Hoppas jag fick det rätt och att du förstod vad jag menade. Titta på figuren här nedan så kanske det blir enklare. Nylonsträngarnas ton sjunker efter en tid så du måste nog göra om proceduren några gånger, särskilt när ukulelen är ny. Om stämskruven går för lätt, så att tonen direkt vill sjunka när du ställt in den, så får du dra åt justerskruven på vredet lite.

På förra sidan provade vi en sång med 3 ackord, i C-dur. Det finns massor av populära sånger som går att kompa med 3 ackord. Ett bra exempel är "Balladen om den kaxiga myran". Ackord: D, A7, G

Ukulelen är en given succe på en fest. Den följande allsången finns i ett antal lokala varianter. Här en lätt modifierad för uckelir, i A-dur.

Jag har aldrig var't på snusen

A **E7**
Jag har aldrig vart på snusen, aldrig rökat en cigarr, halleluja.
A **E7** **A**
Mina dygder äro tusen, inga syndiga laster jag har.
D **A** **E7**
Jag har aldrig sett nått naket, inte ens ett litet nyfött barn.
A **E7** **A**
Mina blickar går mot taket, därmed undgår jag frestarens garn.

D **A**
|: Halleluja, halleluja, halleluja, halleluja,
E7 **A**
Halleluja, halleluja, halleluja, halleluja. :|

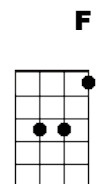
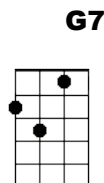
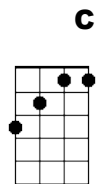
A **E7**
Bacchus spelar ukulele, satan spelar på sitt handklaver.
A **E7** **A**
Alla djävlar dansar tango, säg vad kan man väl önska sig mer?
D **A** **E7**
Jo, att alla bäckar vore brännvin, Indalsälven fylld med bayersk öl.
A **E7** **A**
Konjak i varenda rännsten och punsch i varendaste pöl.

Halleluja, halleluja..

A **E7** **D**

Igelkottaskinnet

- C** **G7**
1. Och gubben han sade till gumman sin,
"Ta och sätt en lapp uti byxan min",
F **C** **G7** **C**
uti ändanom, uti ändanom, allt uti byxorna i ändanom.
- C** **G7**
2. Och gumman hon tog sig ett igelkottaskinn,
och all vassa taggarna vände hon in, uti ...
- C** **G7**
3. Och gubben han hoppa', han skrek och han svor,
"Jag tror självaste Fan uti byxorna for!", uti ...
- C** **G7**
4. Och gubben han sade till gumman sin,
"Varför har du vänt alla taggarna in?", uti ...
5. "Jo, därför att du är så lat ditt skräll,
så du sitter och drar dig från morgon till kväll!"
uppå ändanom, uppå ändanom, allt uti byxorna i ändanom.
6. Och gubben han tog sina byxor och gick,
och då kan ni veta vad kärringen fick,
uppå ändanom, uppå ändanom, allt uti byxorna i ändanom.
7. Men då tog gumman ett ekorraskinn,
och de lenaste håren de vände hon in, uti ...
8. Och då blev gubben så glad i sitt sinn,
han klappa' och pussa' på kärringen sin,
uppå ändanom, uppå ändanom, allt uti byxorna i ändanom.

Hålla i ucken och ta ackorden

Jag brukar hålla ukulelen i knät, om jag sitter, och slå an ackorden med höger pekfingernagel. (Den får vara lite längre än mina övriga naglar!) Man kan slå omväxlande nedåt och uppåt för att skapa trevliga rytmer och det är inte så viktigt var på strängarna man slår. Det måste inte vara mitt för ljudhålet.

Med vänster hand håller jag om halsen med tummen på greppbrädans baksida. Då tycker jag att jag når ackorden bäst med vänsterhandens fingrar. Min grabb Torbjörn visar på bilden intill hur han brukar hålla ukulelen.

Här nedan några bilder på hur jag tar ett antal enkla ackord:

D

A7

C

G

En liten samling sånger som exempel

Nu kommer vi till de praktiska övningarna. Jag har tagit med några traditionella låtar i detta häfte för att du ska få prova på att spela. Det börjar med två sånger med bara två ackord och blir lite svårare längre fram. När du klarat alla kan du söka vidare i andra sångböcker.

Jag skriver bara ut när du ska byta ackord. Fortsätt med samma ackord tills det kommer en ny ackordanalys ovanför texten. Rytmen väljer du själv. I början kan det vara bäst att bara slå an ackorden uppifrån och ned i jämn takt. Senare kan du prova med att variera rytmen genom att ibland slå an ackordet nedifrån och upp.

Temperaturen

D **A7**
Temperaturen är hög uti kroppen
D
närmare fyrtio än trettiosju.

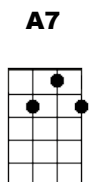
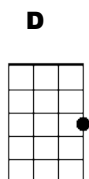
D **A7**
Så ska det vara när ångan är oppe
D
och så är fallet uti detta nu

D **A7**
//:Vi rullar, vi rullar, vi rullar, vi rullar
D
vi rullar, vi rullar, vi rullar å hej://

Temperaturen

D **A7**
//: August och Lotta och August och Lotta
D
August och Lotta och August och Lotta://

Ackord-bilder

Förra sången var en klassisk svensk allsång. Nu provar vi en lika klassisk med engelsk text. Tonarten i förra sången var D-dur och här kommer en i A-moll.

What shall we do with the drunken sailor?

Am
What shall we do with the drunken sailor,
G
what shall we do with the drunken sailor,
Am
what shall we do with the drunken sailor,
G **Am**
early in the morning?

Am
Hooray and up he rises,
G
hooray and up he rises,
Am **G** **Am**
hooray and up he rises, early in the morning.

Am
Put him in the longboat till he's sober.
G
Put him in the longboat till he's sober.
Am
Put him in the longboat till he's sober.
G **Am**
early in the morning?

Hooray... (Som nyss, och det finns många fler verser.)

